

МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ Г.СКОВОРОДИ.

Як видатний виразник української ментальності XVIII ст., Григорія Сковорода залишив нам свій творчий доробок не лише як філософ, поет, педагог, але і як надзвичайно обдарований музикант – композитор та виконавець. Неординарна особистість великого гуманіста-просвітителя суть і значимість здійсненого ним в ім'я людини і рідного народу, любов і вірність яким він проніс через усе життя, в слухінні яким – своїм словом, усім вченням і власним прикладом – бачив свою мету, пошуки, боротьбу, устремління його серця знаходять своєрідне відображення у музично-естетичній діяльності Г.Сковороди.

Український філософ добре розумів, що саме у процесі такої діяльності відбувається становлення та розвиток естетичної свідомості, формується естетичний досвід особи, який допомагає виділити, зрозуміти, оцінити та зробити власним надбанням естетичну цінність різних видів людської діяльності. Музика, як вказав Сковорода, відіграє важливу роль у формуванні мислення, розвиває уявлення, вразливість, і, у кінцевому рахунку, впливає на моральність. З другого боку, саме в музичній діяльності, як виді мистецтва, найповніше, всебічно втілюються естетичні засади, реалізується та передається емоційно-ціннотне відношення до дійсності, до всього, що є естетичного у природі та суспільному житті.

Музична діяльність Сковороди – необхідна складова частина етико-гуманістичного змісту його естетики, звернутої до активного прагнення самовдосконалення. Така новитий музикант – мав винятковий слух, чудовий голос, володів мистецтвом гри на багатьох музичних інструментах – Сковорода усе своє творчість, як і своє життя, пов'язав з долею рідного народу. Він був упевнений, що постать творця не можна відокремлювати від тих першоджерел, які зумовляють становлення і розвиток його індивідуальності, відхремуватись від коренів національного родоводу, алжє істинний дух творчості розкривається тільки через зв'язок художника з тим культурним середовищем в якому він виріс, жив і творив. Усвідомивши сенс свого життя у гуманістичному пробудженні людства від духовного рабства, Сковорода намагався проповідувати у народі ідеї просвітництва, ставши мандрівним філософом і музикантом. Як стверджує його учень та послідовник М.Ковалинський, в цей час Сковорода багато займався музикою, "...створив численні пісні у віршах і сам грав на скрипці, флейті, гравурі, бандурі в услах присмач та із смаком". Він навчав своїх

учитв співу и гри на інструментах." Переходячи з місця на місце, з села в село, по дорозі він завжди співав, або, виинявши з-за пояса улюблену флейту чи сопілку, награвав на ній сумні фантазії". Слава про Сквороду розносилася по Україні, мандрівні народні співці виспівували його пісні и канти на великих шляхах. У творчості видатного митця то був період духовної зрілості, яка значною мірою стала відбитком традиції української суспільності, що здавна культивувала діяльність "мандрівних дяків" та кобзарів, які несли в народ освіту і культуру.

Скворода вважав музику однією з форм пропаганди прогресивних соціальних ідей, засобом звернення до народу. У естетичних пошуках митця не був шлях до людського серця. За допомогою музики мислитель намагався поєднати свою "осередчену" філософію з елементами емоційно-образного світосприйняття, бо саме музика емоційно насичує поетичний текст такими нюансами, які словами передати просто неможливо. Завдяки своїй могутній силі емоціонального впливу на людей музика стає одним з життєданих джерел сильних естетичних переживань, добре це розуміючи, Скворода намагався спрямувати свою музично-естетичну діяльність, як і всю творчість, на підняття морального рівня сучасного йому суспільства. Естетичне, досконале в усіх явищах життєвої дійсності, прекрасне для Сквороди - досягнення добра та блага, краса для нього органічно пов'язана з добротою. Доброта - єдиний критерій істинної цінності як життя взагалі так і художньо-естетичної діяльності: опери, книги, пісні.

Виходячи з наскрізної теми своєї філософії - теми сродності, філософ вважав, що мистецтво виникає від художника боліскої внутрішньої свободи, сродності. За Сквородою, саме природна схильність спонукає людину до частих вправ, до накопичення досвіду, що є основою знання, звичок та мистецтва. Тому видатний художник підкреслював необхідність знати насамперед суть не того, що досягається майстерністю, а того, що робить можливим саму цю майстерність, - ритм, темп в музиці; пропорцій, симетрій в живопису. Будучи впевненим, що наслідком приносить митцю не слава, а те, що солодше за неї - сам процес роботи над художнім твором, у якому відбувається самопізнання природних нахилів, Скворода у своїй синкретичній музичній діяльності постійно працював над удосконаленням власних творів відповідно до своїх ідейно-художніх ідеалів. У чесному служінні рідному народові та в справі самопізнання, самовдосконалення людини у процесі пошуку істини вбачав видатний філософ ці ідеали, досягнення яких і була підпорядкована вся його музично-естетична діяльність.